

Відгук офіційного опонента

на дисертацію Кучеренка В.О. на тему *«Розвиток міжнародного співробітництва України в галузі охорони здоров'я та підвищення рівня його безпеки як передумови сталого розвитку»*, яка подана до захисту за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дослідження

Актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і є належно аргументованою. Повномасштабна збройна агресія проти України суттєво трансформувала уявлення як представників наукових шкіл, так і управлінців-практиків про систему охорони здоров'я України. Вітчизняна медична галузь сьогодні сприймається як виключно соціальна сфера, з акцентом уваги на її безпековий вимір. Про масштабні руйнування медичної інфраструктури, загибель пацієнтів та медичного персоналу в Україні сьогодні знає не тільки населення України, але й увесь цивілізований світ та такі поважні міжнародні інституції як ООН, ВООЗ, МОМ та інші. Виклик війни та внутрішньосистемної трансформації надзвичайно актуалізували низку новітніх проблем, яких медична галузь не зустрічала у довоєнний час. Зростання потреб в екстреній, реабілітаційній та психосоціальній допомозі, внутрішнє переміщення мільйонів громадян, ризики поширення інфекційних захворювань об'єктивно зумовили необхідність активного залучення до співпраці міжнародних партнерів та переосмислення ролі міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я в широкому контексті як складової національної безпеки з акцентуванням уваги на удосконалення механізмів публічного управління за цим напрямком.

Тож особливої значущості в сучасних умовах набуває концепція health security, яка розглядає охорону здоров'я як елемент системи захисту держави

і населення від транскордонних, гібридних та воєнних загроз. Дисертаційна робота В.О.Кучеренка органічно поєднує зазначений безпековий підхід із принципами сталого розвитку та публічного управління, що відповідає сучасним науковим і практичним запитам української держави.

Актуальність теми підсилюється її відповідністю стратегічним документам державної політики, зокрема Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року, Стратегії національної безпеки України, а також міжнародним зобов'язанням України щодо досягнення Цілей сталого розвитку ООН та вимогам Угоди про Асоціацію України з ЄС. Таким чином, обрана тема має чітко виражений міждисциплінарний і прикладний характер та відповідає пріоритетам розвитку науки у сфері публічного управління та адміністрування.

Загальна характеристика дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню надзвичайно актуальної та суспільно значущої проблеми – розвитку міжнародного співробітництва України у сфері охорони здоров'я та підвищення рівня безпеки цієї сфери в умовах воєнного стану, глобальних ризиків і трансформацій публічного управління. Робота виконана на високому науковому рівні, має завершений характер, логічну структуру та відзначається комплексністю підходу до аналізу обраної проблематики.

Дисертація містить ґрунтовне теоретико-методологічне обґрунтування, системний аналіз сучасного стану міжнародної взаємодії України у сфері охорони здоров'я, а також практично орієнтовані пропозиції щодо удосконалення механізмів публічного управління в умовах багатовимірних безпекових викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами та планами

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної тематики Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» та

безпосередньо пов'язана з реалізацією НДР кафедри державного управління і місцевого самоврядування щодо забезпечення стійкості та розвитку територій і громад в Україні. Такий зв'язок підтверджує практичну спрямованість дослідження та його інтегрованість у сучасні наукові програми та проекти наукового простору України. Зокрема, в додатках до дисертації містяться необхідні довідки, що підтверджують особисту участь В.О. Кучеренка у виконанні НДР кафедри державного управління і місцевого самоврядування на тему «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР № 0122U002375), а також представлена деталізація його особистого наукового внеску.

Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження

Мета, об'єкт і предмет дослідження сформульовані чітко, логічно узгоджені між собою та відповідають темі дисертації. Поставлені завдання охоплюють усі ключові аспекти означеної проблематики – від теоретичного осмислення міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я до розроблення практичних механізмів підвищення її безпеки й стійкості. Зокрема, основні напрями дослідження, що сформульовані як наукові завдання, формують коло науково-дослідницької діяльності здобувача та включають такі напрямки: уточнення сутності та змісту поняття «міжнародне співробітництво» у сфері охорони здоров'я як напряму публічного управління в умовах багаторівневого врядування та глобалізації; проведення комплексного аналізу теоретичних підходів до забезпечення безпеки системи охорони здоров'я в контексті сталого розвитку та міжнародної взаємодії; здійснення оцінювання сучасного стану інституційного забезпечення міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я в Україні та визначення низки ключових проблем його функціонування; дослідження участі України в міжнародних ініціативах, програмах і організаціях у галузі охорони здоров'я крізь призму визначення їх впливу на безпеку та стійкість національної системи охорони здоров'я; обґрунтування концептуальних

засад щодо удосконалення інструментів публічного управління міжнародним співробітництвом у сфері охорони здоров'я, що контекстно передбачають підвищення рівня безпеки та сталого розвитку.

Структура дисертації повністю відповідає поставленим завданням і забезпечує послідовне досягнення мети дослідження. Загальний обсяг дисертації відповідає вимогам МОН України. Здобувач Кучеренко В.О. має 10 наукових публікацій, з них 5 наукових статей, які опубліковані у періодичних наукових фахових виданнях України (категорія Б) за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Дисертація є самостійно виконаним, належним чином науково-обґрунтованим та завершеним науковим дослідженням. Усі наукові результати, викладені у роботі, отримані автором особисто й здобули апробацію та відображення в опублікованих працях. У дисертації не використовуються ідеї і розробки, що належать співавторам. Всі наукові праці підготовлені автором особисто та відзначаються одноосібною публікацією як у вітчизняних наукових фахових виданнях, так і в профільних виданнях країн Європейського Союзу.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованою та має комплексний характер. Особливої уваги заслуговує авторська концептуалізація міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я як самостійного, інституційно унормованого напряму публічного управління, що функціонує в умовах багаторівневого врядування, глобальних ризиків і воєнного стану.

Вагомим науковим здобутком є удосконалення підходів до оцінювання безпеки системи охорони здоров'я шляхом упровадження інтегрального індексу розвитку міжнародного співробітництва (ІМС-Health), який дозволяє кількісно оцінювати вплив міжнародної взаємодії на стійкість і безпеку галузі. Запропонований індекс має не лише теоретичне, а й прикладне

значення, оскільки може бути використаний як інструмент управлінського моніторингу та стратегічного планування програм і проектів у сфері охорони здоров'я.

Подальшого розвитку набули положення щодо інституційного забезпечення міжнародної співпраці у сфері охорони здоров'я (III розділ роботи), зокрема в частині взаємодії державних органів, міжнародних організацій і недержавних акторів у кризових умовах.

Обґрунтованість і достовірність результатів

Достовірність і наукова обґрунтованість результатів дисертації забезпечуються використанням широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, коректним застосуванням системного та інституційного підходів, аналізом значного масиву нормативно-правових актів, стратегічних документів і міжнародних рекомендацій.

Дисертаційна робота відзначається логічно побудованою структурою, в якій всі елементи пов'язані між собою та мають цільове спрямування на досягнення визначеної мети дослідження. Так, у першому розділі роботи автор достатньо ґрунтовно аналізує теоретико-методологічний базис формування та розвитку міжнародного співробітництва в галузі охорони здоров'я як напряму публічного управління у новітній період історії України. Другий розділ дисертації зосереджує увагу представників експертних шкіл та державних службовців, у тому числі представників галузевого рівня управління на питаннях сучасного стану медичної галузі і проблемах міжнародного співробітництва України в галузі охорони здоров'я. У заключному розділі дисертаційного дослідження здобувач комплексно обґрунтовує основні напрями удосконалення міжнародного співробітництва та підвищення рівня безпеки сфери охорони здоров'я. Зокрема, пропонує конкретні управлінські інструменти, ефективність та прикладний зміст яких ґрунтовно представлено у підрозділі 3.3 разом з покроковою методологією їх застосування. На основі такого комплексного підходу до виконання

дисертаційного дослідження В.О. Кучеренком були отримані вагомі наукові результати, на основі яких автор зміг сформулювати низку наукових висновків, пропозицій та рекомендацій, що мають науковообґрунтований зміст та підтверджуються отриманими емпіричними даними.

Практичне значення роботи

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у можливості використання її результатів у діяльності органів публічної влади при формуванні та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, управлінні міжнародною технічною допомогою, розробленні стратегічних документів з безпеки та відновлення медичної галузі. Матеріали дисертації також можуть бути використані в освітньому процесі під час підготовки фахівців зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Зауваження до змісту дисертації

Дисертаційна робота Кучеренка В.О. присвячена актуальній проблематиці розвитку міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я України та підвищення рівня його безпеки як передумови сталого розвитку. Загалом робота характеризується цілісністю, логічністю викладу та науковою обґрунтованістю. Водночас у процесі ознайомлення з дисертацією виявлено низку зауважень і дискусійних положень, які не знижують загальної позитивної оцінки, але можуть бути враховані автором.

Основними зауваженнями до змісту дисертаційного дослідження є такі:

1. У підрозділі 2.1, присвяченому інституційному забезпеченню міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я, автор детально аналізує повноваження центральних органів виконавчої влади, зокрема МОЗ України. Проте роль інших ключових суб'єктів публічного управління (Кабінету Міністрів України, МЗС, Мінекономіки) у формуванні та координації міжнародної галузевої політики розкрито фрагментарно.

Доцільним було б чіткіше окреслити міжвідомчий механізм координації міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я.

2. У підрозділі 3.3, в якому запропоновано інтегральний індекс розвитку міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я (IMC-Health), методично коректно обґрунтовано етапи нормалізації та агрегування показників. Водночас дискусійним залишається використання рівних вагових коефіцієнтів для всіх блоків цього індексу. Автору варто було б або додатково аргументувати такий підхід з позицій публічного управління, або продемонструвати альтернативний сценарій з диференційованими вагами.

3. Аналіз участі України в діяльності міжнародних організацій у сфері охорони здоров'я (підрозділ 2.2) ґрунтується переважно на описі співпраці з ВООЗ та інституціями Європейського Союзу. Разом із тим, поза увагою автора залишилися можливості співробітництва в межах регіональних ініціатив (наприклад, ВООЗ Європейського регіону, транснаціональні платформи у сфері health security), що могло б посилити аналітичну складову дослідження.

4. У практичних рекомендаціях щодо формування національної стратегії міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я доцільно було б чіткіше розмежувати стратегічні та операційні інструменти її реалізації. Зокрема, потребує подальшої конкретизації механізм імплементації запропонованих підходів на субнаціональному рівні (області, територіальні громади) з урахуванням виявленої автором асиметрії інституційної вертикалі управління.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер та не знижують наукової цінності дисертаційної роботи. Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані положення і практичні рекомендації, що мають значення для теорії та практики публічного управління.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Кучеренка В.О. на тему *«Розвиток міжнародного співробітництва України в галузі охорони здоров'я та підвищення рівня його безпеки як передумови сталого розвитку»*, є самостійним, завершеним і науково обґрунтованим дослідженням, яке вирішує актуальну науково-практичну проблему публічного управління міжнародним співробітництвом у сфері охорони здоров'я. За змістом, рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю вона відповідає вимогам МОН України та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор Кучеренко В'ячеслав Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри медицини
катастроф та військової медицини
Полтавського державного
медичного університету

Дмитро КАРАМИШЕВ